

PSRS pazemes sakaru centra bunkurā.

BUNKURĀ saglabāties biroja aprīkojums.

FOTO – «LAUKU CEĻOTĀJS»

«Stipri vakar – brīvi šodien!»

♦ **Ceļosim Latvijā un Igaunijā!** Aicina militārā mantojuma tūrisms

LIGITA ASARE

Ar projektā «Militārais mantojums» paveikto un tā tūrisma piedāvājumu «Lauku ceļotājs» un Rīgas plānošanas reģions iepazīstināja mediju pārstāvjus organizētā pasākumā «Stipri vakar – brīvi šodien!», piedaloties vairākiem projekta partneriem un vēstures ekspertiem. Pasākumā un braucienā pa militārā mantojuma objektiem Pierīgā piedalījās arī «Bauskas Dzīve». Šajā publikācijā var lasīt par tikšanos ar projekta izstrādātājiem Latvijas Okupācijas muzejā (LOM), Dūņezera PSRS pazemes sakaru centra apmeklējumu un neparasto pusdienu ēdienkarti viesu namā «Gungas» Ādažu novadā. Par citiem apskates objektiem – piektdien.

Karš piešķir papildu šķautni

Latvijas Okupācijas muzeja direktore Solvita Vība ievada uzrunā uzsvera, ka pašlaik par nākotni jādomā vēl vairāk, izvērtējot vēsturi. «Līdz šim stāstījām vēsturi un centāmies pārliecināt, ka tā jāzina. Šodien vēstām, ka mums jābūt stipriem, lai mums būtu nākotne,» pāuda S. Vība. Direktore atklāja, ka muzejs pēc remonta, ekspozīciju atjaunošanas un pārveides jau nākamajā mēnesī vērš durvis apmeklētājiem. Muzejā būs izvietots informatīvs stends, kas kalpos kā vārti ceļojumam militārā mantojuma vēsturē.

Asociācijas «Lauku ceļotājs» vadītāja Asnāte Ziemeļe atzina, ka projekts tapis laikā, kad pavisam netālu atkal notiek karš, un tas militārā mantojuma tūrisma piešķir papildu šķautni. «Šī tūrisma tēma ir nopietna, bet arī aizraujoša,» pāuda A. Ziemeļe. Viņa pastāstīja, ka projekta ideja par kopīgu militārā mantojuma projektu nākusi no Igaunijas, tagad tā īstenošanā ir trešais, noslēdzošais gads. Ir tapis tūrisma piedāvājuma ceļvedis ar 173 objektiem abās valstīs, iz-

strādāti 12 tematiskie maršruti un ceļojumu karte. Tūrisma piedāvājuma mājaslapa jau guvusi popularitāti pasaulē.

«Lauku ceļotāja» pārstāvis Juris Smalinskis, iepazīstinot ar projekta mājaslapu militars.celotajs.lv, stāstīja, ka apjomīgo vēsturiskās ziņas materiālu ir gatavojuši vēstures eksperti, un projekta izstrādes gaitā vēsturiskais zināšanu kopums ir savietots ar tūrisma informāciju. Mājaslapa veidota tā, lai tā būtu dzīvīga, ieguldīts pētnieciskais darbs, interpretācija papildus vēsturiskajai izziņai, un iesaistīta sabiedrība. Tūristiem un lapas lietotājiem ir iespēja rakstīt komentārus, iesūtīt savus stāstus par militārā mantojuma objektiem. Ir izveidota atsevišķa sadaļa – stāsti. Tie ir pierakstīti no cilvēču personiskās pieredzes un izpratnes par vēstures norisēm, un ne visi atbilst vēsturiski pārbaudītiem faktiem, bet raisa interesi izziņāt vairāk.

Štābs ar eju labirintiem zem zemes

Izbraukumā uz militārā mantojuma objektiem Pierīgā pirmās pieturas vietas bija izvēlētas Ādažu novadā. Autobuss, likumojot pa meža celiņiem, ceļotājus atveda Dūņezera krastā, lai aplūkotu iespaidīgu militārā mantojuma objektu, kas pašlaik vēl nav tūrisma kartēs. Izbijušais PSRS pazemes sakaru centrs kalpojis kā pretgaisa aizsardzības vadības rezerves štāba bunkurs, kas bijis PSRS armijas pārziņā līdz pat 1994. gadam. Meža klajumā tas redzams kā neliels uzkalns ar neuzkrītošu ieeju vienā galā. Nokāpjot pa kāpnēm ap 10 metru dziļumā, paveras plaša dzelzsbetona angāra formas telpa, kurā saskatāmas pārvietojamu telpas konstrukciju paliekas. Kā spilgts atgādinājums par padomju laika propagandas elkiem kādā plauktā bija redzama «Melodijas» izdota skaņuplate ar Ļeņina portretu uz vāka. Pēc neskartā iepakojuma spriežot, Majakovska poēmu par dižo vadoni,

PĒC OTRĀ pasaules kara cieņā bijušas kāļu pankūkas.

šķiet, neviens nebija klausījies...

No plašās telpas šaurs gaitenis telefona gaismiņu pavadībā ievēd eju labirintā ar neskaitāmiem maziem kambariņiem. Ielūkojoties telpās, pēc tur redzamajiem plauktiem varēja spriest, ka daļa no tām izmantota dokumentu glabāšanai. Ar militārās būves drūmumu kontrastēja plakātu un uzrakstu paliekas, kas ļāva nojaust – nomaļais pazemes bunkurs kādu laiku izmantots arī diskotēkām vai citādām ballītēm. Šaurais gaitenis beidzas ar noslēgtu rezerves izeju uz virszemi. Pēc armijas aiziešanas bunkurs ir daudz cietis no metāla «medniekiem» un citādiem vandāļiem – izlaupītas metāla konstrukcijas un elektroinstalāciju vadi. Pašlaik bunkurs ir privātpašumā, un tā īpašniece Ineta Ūdre pastāstīja, ka nepieciešamas lielas investīcijas, lai objektu varētu iekļaut tūrisma aprītē. Taču tāds nedomā nākotnē ir.

Sviestmaize ar banāna šķēlīti

Viesu namā «Gungas» Ādažu novadā izbraukuma dalībniekus ar neparastu pusdienu ēdienkarti pārsteidza Ilze Briede, saimniece no Brantu muižas Smiltēnes novadā. Tematiskā ēdienkartē saimniece bija interpretējusi projektā

ietvertos četrus vēsturiskos laika posmus, dodot iespēju nobaudīt, kas tika likts galdā Pirmajā un Otrajā pasaules karā, mežabrāļu bunkuros un padomju laikos. Ilze Briede izrādīja un komentēja atšķirīgos galda klājumus. Kara un pēckara laikā arī latviešu virtuvē cieņā bijuši pīrāgi ar skābeni un kāpostu pildījumu, cepti kāļu plāceniši. Savukārt partizānu pastāvīgajā ēdienkartē bijusi uz ugunskāra vārīta putra, zirņu biežputra un tēja. Saimniece uzsvera, ka partizāni lielākoties

pārtikuši no ēdieniem, kas tika nesti no atbalstītāju mājām – karašīņās, kaņepju aizdars, gaļas pīrāgi, kūpinātas reņģes, biezpiens un speķis. Padomju laika galda klājumā dominēja rasols un sviestmaizē parādās gan lasis un nēģis, gan dažādi salāti un pat banāna šķēlīte. Tie, kas piedzīvoja tos laikus, labi zina, cik padomju cilvēkiem banāni bija nepieejami augļi. Tāpēc tas kā īpaša delikatese likts uz sviestmaizes, un tāpēc – tikai viena šķēlīte. Bet visos laikos pārļaicīgs izrādījies pašdarinātais degvīns...

Līdzās ēdienu baudīšanai īpašu šodienas kara realitātes izjūtu piešķir Aļonas no Ukrainas klātbūtne. Ar ukraiņu nacionālo puķoto lakatu ap pleciem viņa saimniecei palīdzēja klāt galdu. I. Briede pastāstīja, ka savās mājās kopš 10. marta izmitina trīs ukraiņu sievietes ar bērniem, iespēju robežās cenšas nodrošināt arī ar darbu. Viņa sacīja: «Ari šis bēgļu laiks atstās savas pēdas latviešu virtuvē. Meitenes mācās no manis, un es – no viņām. Esmu galda klājumu piedāvājumā jau iekļāvuši atsevišķus ukraiņu virtuvei raksturīgus ēdienus.» ♦

UZZIŅAI

IGAUNIJAS UN LATVIJAS pārrobežu sadarbības programmas projektā «Militārais mantojums» izveidots vienots Latvijas un Igaunijas militārā mantojuma tūrisma piedāvājums. Ir pilnveidotas un apmeklētājiem atvērtas vairāk nekā 600 militārā mantojuma vietas Latvijā un Igaunijā, kas liecina par abu valstu neatkarības iegūšanu un atjaunošanu laikā no Pirmā pasaules kara sākuma 1914. gadā līdz 1991. gadam.

APSKATES VIETAS saistītas ar noteiktu vēstures posmu:

- Pirmā pasaules kara/ Neatkarības kari 1914. – 1920. gads;
- Otrā pasaules kara 1939. – 1945. gads;
- Nacionālo partizānu kustība – mežabrāļi 1944. – ~1957. gads;
- Padomju okupācija un neatkarības atjaunošana 1945. – 1991. gads.

PROJEKTS ĪSTENOTS, Latvijas lauku tūrisma asociācijai «Lauku ceļotājs» sadarbojoties ar 24 partneriem Latvijā un Igaunijā, iesaistot vēstures ekspertus.

AVOTS: CELOTAJS.LV.